

LA DONA D'AIGUA DE LANÓS – BRESSOLADA 2019

Una contalla de Jordi Pere Cerdà adaptada i musicada per Francesc Bitlloch

La Padrina. Jordi Pere Cerdà

- 1 Rap Transhumància
- 2 Cançó de les dones d'aigua
- 3 Rap Instal·lació
- 4 Cançó de l'ordre de la natura
- 5 Rap "Un quelcom"
- 6 Tempesta i bonança
- 7 La dona sall de l'aigua
- 8 Cançó del silenci
- 9 Cançó de la dona quan parla
- 10 Swing de la baixada
- 11 Baralla i cançoneta màgica
12. Dona d'aigua llibertat

LA PADRINA

Jo mateix quan petitet anava a escola a la Cerdanya, era el moment on la meua padrina me va parlar de la dona de Lanós. La meua padrina era única. Hi ha infants que tenen la sort de ne tenir dues, n'hi ha que ne tenen pas pus. Aleshores se n'han de trapar una perquè els conti històries. Jo ne tenia una i me va contar la llegenda de la Dona d'aigua de Lanós.

Jordi Pere Cerdà

TRANSHUMÀNCIA

La gent del poble d'Ur, a la Cerdanya,
enviaven per l'estiu
el bestiar a pasturar a la muntanya.
Encara ho fan al dia d'avui.
Per un pagès,
i en aquell temps tothom era pagès,
no hi havia altre remei
sinó enviar el bestiar
a pasturar pels cims i els alts de les muntanyes
els mesos que feia bo.
La família pagesa d'Ur
va decidir enviar, per a acompanyar,
i vigilar i tenir cura
de les quatre bèsties que tenien,
el darrer dels fills de la casa,
el petit de casa.

CANT DE LES DONES D'AIGUA

Se'n va anar ben ensenyat
de tot allò que li tocava fer,
de la muntanya on hauria de viure,

dels perills que se podien presentar:

**A polit els llops, els ossos, els temporals,
les aigües de l'estany... i sobretot! Sobretot...
no te deixis encantar per una dona d'aigua!**

Això li van dir els pares, els germans i tanta gent,
diferents, que sempre volen vos donar consells.

Ningú n'havia vist mai cap,

ningú podria explicar com eren fetes,

sinó que l'estany n'estava ple:

**Reien i cantaven, jugaven amb les onades,
il·luminaven l'aigua amb les seues mirades!**

Diu que de vegades a l'hora quieta del crepuscle,
els cossos de les dones s'enlairaven amb la boira
i de sobte se deixaven capbussar...

L'aigua de l'estany vivia la seua vida.

L'aigua de l'estany tenia la força viva

d'un formiguer, d'un rusc o d'un viver.

Curulla de vida, de sons de riures, de llums i de miralls,

de bocins de sol, de vespilles de lluna

i d'estrelles que s'hi banyaven a la nit.

RAP INSTAL·LACI Ó

El jove pastre, va sentir només,

al bell mig del silenci que li va caure al damunt,

va sentir que se trobava perdut davant l'extrem
del que podia ser l'extrema solitud.

Vaques i moltons, ells, s'acamparen pels vessants
com si tota la vida haguessin conegut el terme.

Les bèsties pasturaven amb un delit joiós
i una calma que asserenava.

Ell va recordar que de bon primer

havia de muntar un barracot.

Quatre brancs per servir de puntal.

Va revestir-los amb brancs de ginesteres,

i amb tot allò que va trapar

que pogués tapar un forat, o bé una esclletxa.

CANT DE L'ORDRE DE LA NATURA

Aviat va entendre,

que una mena d'ordre comandava la natura,

l'eixida del sol, el caminar del sol

de la muntanya de llevant a la pica de ponent,

va entendre l'entrada de la nit

i també el comportament de totes les bèsties.

Tenia certa por per les coses que li havien dit.

Mes quan sentia que la por li venia: parlava, parlava!

Parlava amb les vaques, amb les eugues,

enraonava amb les fedes, amb les cabres.

De fet, parlava sol!
Després, va provar de lligar conversa amb el vent.
El vent li fregava la pell, una mica com si fos un vol de parpallol.
Mes el vent, tot seguit, canviava de veu, s'enfurismava, sense raó.
S'enrabiaven l'un en contra de l'altre, se barallaven.
Poc a poc se va anar fent amic amb l'estany:

FLOC I FLIC I FLOC...

**L'aigua de l'estany tenia un semblant de riure,
quan remenava poc a poc per les voreres de l'estany.**

PLIM PITIPLIM PLIM PLIM...

**Era un enfilall de brogits, menuts, seguits,
feia flic i floc sobretot on hi havia roquetam.**

FLOC I FLIC I FLOC...

Cada matí, ajuntava les mans perquè fessin un clot,
poava aigua dins l'estany,
i se refrescava la pell de la cara tot dient:
Ets dolça i fresca, ets fresca i plaent, plaent i picosa al matí,
i baixes contenta pel canyó,
i baixes per mateix camí que surten les paraules;
tu baixes, elles pugen.

RAP «UN QUELCOM»

Espiava l'estany i se va demanar si seria pas la boca de la terra!
Va veure dins la seua idea una boca gran, i li va pujar basarda.
Sort que havia entès que apartava la por quan parlava; quan enraonava.
Un matí va veure sobre l'aigua un quelcom gran i llarg!
Un tronc d'arbre? Una dona d'aigua?
Va tocar el quelcom amb la mà i el va acariciar
com ho feia amb una vaca o amb una cabra.
Després se va encavallar al damunt.
Se va aixecar ben dret damunt de l'arbre.
Se va sentir com si se trapés damunt del món.
El sentiment de dominar.

TEMPESTA I BONANÇA

Fins que un dia l'arbre va desaparèixer.
L'arbre o bé la dona d'aigua o bé el quelcom!
Una nit de temporals i de tempestes,
les tronades emplenaven l'espai dels seus rebomboris.
Tota l'aigua del cel de vessant-se per tots els còrrecs de la terra.
Ell arraconat en un cantó de la barraca,
arraulit sobre ell mateix.
Ell esdevingut un punt, un punt petit, quasi invisible,
que s'hauria volgut fer invisible, a davant de la ira del cel.
Va tancar els ulls, era una manera de fer-se invisible,
de fer-se pols, de fer-se res.

LA DONA SALL DE L'AIGUA

I ell sent que el cant de l'aigua l'està embruixant,
salta sobre el roc, s'hi agafa fort com pot,
com si els seus peus ja fossin les urpes d'un falcó.

No te deixis encantar!

De cop s'abaixa, s'ajup, les mans toquen la roca,
vol dominar la roca, les mans troben uns fils,
potser unes herbes llargues.

No te deixis encan!

Els fils segueixen, recula dins la terra, els fils segueixen,
recula més encara, els fils segueixen,
els fils són cabells d'or.

No te deixis!

El noi sent que les aigües, les aigües de l'estany,
li puguen dins el cap, amb clams enfurismats,
de multituds de dones, que criden dins l'estany.

No!

Hi ha un moviment d'onades que sacsegen les aigües,
veu una pell lluenta i són unes espatlles,
després són unes anques, i ara dos cuixals i dos peus...
I ell ara queda dret, encisat, els fils de cabellera
entortolligats al puny, és com un roc immòbil,
davant d'un cos cansat, rendit, avergonyit

CANÇÓ DEL SILENCI

L'home està cansat, rendit i avergonyit,
i ara se vesteix del seu propi, llarg silenci.

Se vesteixen tots dos d'un infinit silenci.

És un silenci que dura com un segle.

Ella l'esguarda, amb uns ulls molt estranyats,
com si se trobés en un món desconegut .

L'esguard travessa la pell de l'home roc,
sent que aquell esguard el commou i el remou.

PARLA LA DONA

La dona ha fet un moviment brusc amb el cap i això ha trencat els fils.
i l'home queda amb un gratat de cabells d'or a les mans
i del mateix moviment ella ha tirat la cabellera rossa per sobre l'esquena,
sa nuesa se troba vestida de fils d'or.

Té els ulls fitats en ell i ja per fi, per fi, trenca el silenci del món i diu:

Si me vols prendre me prendràs pas.

Soc la que soc i me prens com soc. Sí és sí i no és no.

Pensa tot això aqueixa nit.

Sí és sí. No és no.

Tota la nit el noi va fer rodar aquelles paraules al cervell.

Aquella dona li feia por, mes també el commovia.
Mes de bon matí hi va tornar, sense dir res la fitava amb ulls molt grans.
Ella també el fitava en silenci, tenia fonda la mirada.
Se va trobar enlluernat quan la va veure allà tan bella
com al moment de sàller de l'aigua,
tan rossa i tan blanca com el dia abans.
Ell va allargar una mà cap a ella.
I va ser quan ella va tornar a parlar:
Si vols farem junts el camí, però tingues confiança, te giris pas
i me retreguis pas mai d'on he vingut.
Soc de l'aigua que soc llum. Soc la que soc i me prens com soc.

SWING DE LA BAIXADA

**Te giris pas. Me miris pas.
I me retreguis pas mai d'on he vingut.
Sóc de l'aigua que sóc llum.
Sóc la que sóc i me prens com sóc.**

El minyó va arramassar les bèsties
les va posar totes, totes, davant d'ell.
La dona caminant als seus talons,
tots davallaven pel camí de casa.

L'aigua agradosa de les vores de l'estany
que reia amb ell tot l'estiu amb flics i flocs
ara bramava tota enfurismada
omplint de crits els dos vessants de la muntanya.

Davallaven quasi correuent
i l'aigua feia gran eixordadissa,
s'encanalava rocs avall amb gran soroll
darrere seu rodolava la muntanya

Van arribar fins a davant de la casa
i van passar la portalada amb gran trepig:
fedes i xais, moltos i cabres
vacam, rossam, i renills i bels...

BARALLA I CANÇONETA MÀGICA

A partir d'aquell moment no els va pas faltar feina
per conduir la terra i el cabal. I tot hauria anat com una seda
si no hagués passat el que va passar!
Un dia de temporal, feia tan i tan mal temps
que l'home va tornar a casa molt aviat.
La muller hi era pas, la va esperar una mica,
dues miques i encara una mica més.

La dona se trapava tan bé enmig del temporal
que fins i tot s'hi havia complagut.
Quan va arribar la dona, l'home, repotegà
per la mala tempesta i perquè ella arribava tan tard,
i va cridar, irat:
Ja no series dona d'aigua!
Tot just dit, l'home va sentir que se feia dins del cap un gran silenci.
Va esguardar davant seu com si se li obrís un cingle a sota els peus.
La dona va anar a cercar una cassola, la va omplir de llet, la va posar al foc.
Ell tot encongint la mirava fer en silenci.
Ell mirava la dona, la dona mirava la llet.
El foc va escalfar la cassola, la llet pujava, pujava.
Tant va pujar que la llet va sobrepassar les vores
i s'escampà amb una olor de socarrimat
i un fum espès, mentre la dona deia, fort i clar:

«Llet s'escampa. Jo també m'acampi
Que cada ú s'acampi com pot i com sap»

«Muntarà, l'allioli, l'allioli,
muntarà, l'allioli muntarà»

DONA D'AIGUA LLIBERTAT

Van ser les seues darreres paraules. I dient això, la dona va desaparèixer. Amb la màgia de les paraules: Que fan pujar la llet! Que fan muntar l'allioli!

Que fan muntar l'allioli, l'allioli de la vida!

La padrina va dir aqueixes paraules, aqueixes contalles... i també va desaparèixer. Nos va regalar la màgia de les paraules.

En Cerdà va dir aqueixes paraules, tantes i tantes coses va dir i va escriure... i nos va deixar amb la màgia de les paraules!

I a nosaltres nos queda la llegenda, nos queda la llengua de la padrina... i d'en Cerdà. Nos queda aqueixa dona d'aigua, de llum i llibertat:

**Muntarà, muntarà, l'allioli, l'allioli
muntarà muntarà, l'allioli muntarà**

Dona d'aigua, dona d'aigua, t'han temut i t'han cremat
t'han fet bruixa i t'han fet fada, mes sempre t'han vigilat :
te volien presonera, dona d'aigua llibertat!

Dona d'aigua tens memòria; des del riu, del llac, del mar
te recordes d'una història que et volia encadenar.
T'han volgut tancada a casa per planxar, rentar i cuinar!